

ТРАНСФЕР ЗНАТЬ В СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: ДОСВІД США

А. М. Пивовар,

кандидат економічних наук,

П. В. Пивовар,

кандидат економічних наук,

Житомирський національний агроекологічний університет

Подолання кризових явищ та вирішення наявних проблем розвитку аграрного сектора економіки можливо за рахунок новацій. Лише так можна швидко і ефективно трансформувати сільськогосподарське виробництво, стимулювати мале і середнє підприємництво та, водночас, забезпечити вихід на світовий ринок, що надзвичайно важливо, враховуючи наявний ресурсний потенціал [5]. Широке впровадження інновацій в усіх напрямках діяльності сільськогосподарських підприємств (технологічного, маркетингового, організаційного) сприяє зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню втрат і зниженню собівартості продовольчої продукції, нарощуванню обсягів та підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва [4]. Одним із елементів впровадження інноваційних розробок у виробництво екстенсивний сервіс.

Ключові слова: екстенсивний, експерти, знання, новації.

Класична університетська «land-grant» модель екстенсивного сервісу – державна служба екстенсивна, була створена у США. Федеральний закон – Закон Смітта про створення служби екстенсивна, прийнятий у в 1914 році, започаткував її діяльність на базі державних університетів штатів. Її називають «кооперативною службою екстенсивна», тому що вона функціонує на основі партнерства університетів з коле-

джами, школами, дослідними станціями та офісами служби у округах штатів. Служба екстеншн США має майже столітню історію безупинного розвитку й удосконалення. Центральний апарат служби екстеншн входить до складу Департаменту сільського господарства США (USDA) і працює через університети. Головна функція центрального апарату служби екстеншн полягає в координації роботи всіх партнерів у різних штатах країни.

Комплексні групи експертів на федеральному рівні розробляють стратегічні плани з пріоритетних програм діяльності, які охоплюють сільськогосподарське виробництво та навколишнє середовище, соціальні, молодіжні програми та ін. Департамент сільського господарства укладає контракт з університетом штату, згідно з яким університету виділяються відповідні фонди для забезпечення функціонування служби екстеншн. Університети визначають проректорів з екстеншн, мають відділення з навчальною й науковою діяльністю та розгалужену мережу офісів з впровадження екстеншн програм в штаті, які розробляються цією службою.

Викладачі університетів, відповідно до їхніх індивідуальних контрактів з університетом, можуть займатися одним, двома або всіма трьома видами діяльності: навчальною, науковою та консультативною (*extension*) діяльністю. Фінансується служба екстеншн США як з федерального бюджету, так і з бюджетів штатів, округів, має гранти, спонсорську допомогу та здійснює комерційну діяльність.

Нині відбуваються зміни у фінансуванні служби екстеншн. Державне фінансування скорочується, все більша увага приділяється недержавним джерелам фінансування (грантам, комерційним структурам тощо). Важливим в американській службі є добір фахівців (як правило, на конкурсній основі), де враховуються два основних критерії: професійна підготовка й уміння працювати з клієнтами.

Рівень підготовки консультантів має бути досить високим – не нижче магістра. Близько чверті всіх співробітників служб мають вчений ступінь.

У цілому, модель дорадчої служби «land-grant» університетів побудована на тісній взаємодії з різними науково-дослідними організаціями і державними структурами влади і управління [3]. Система дорадництва в США унікальна, оскільки залучає багато рівнів, які взаємодіють, і в той же час залишаються автономними. Схематично вона має таку структуру (рис. 1).

Рис. 1. Загальна схема системи дорадництва у США [3]

На федеральному (державному) рівні, який стосується департаменту сільського господарства, функції системи дорадництва наступні:

- ✓ збирання статистичних даних та звітів;
- ✓ організація програм, які є необхідними для вирішення завдань, пов'язаних з якістю навколишнього середовища в масштабах країни;
- ✓ збір інформації від університетів та координація її розповсюдження;
- ✓ координація пропозицій та фінансування пілотних програм, які впроваджуються для розв'язання специфічних цілей стосовно якості навколишнього середовища;
- ✓ координація та управління проектами міжнародних дорадчих служб;
- ✓ збір інформації з національного законодавства стосовно сільського господарства та політики в ньому, а також розповсюдження цієї інформації.
- ✓ звіт департаменту сільського господарства та конгресу [2].

На рівні штату програмами дорадництва керують сільськогосподарські Університети. Вони виконують такі функції:

- ✓ розробка плану роботи та напрямів роботи дорадчої служби у своєму штаті;
- ✓ отримання та управління фондами, що призначені для дорадчої служби в університеті штату;
- ✓ поповнення штату найманням на роботу, керівництво, оцінка, підготовка штату працівників. Співробітники обов'язково повинні мати університетську освіту і, як правило, бути магістрами;
- ✓ координація випуску освітніх матеріалів, які ґрунтуються на результатах наукових досліджень. Ці матеріали необхідні для стажування штату дорадників та фермерів на рівні округу [1].

На рівні округу реалізація системи дорадництва здійснюється дорадником. Місцевими програмами розповсюдження освітньо-консультаційної інформації є:

- ✓ план дорадника служби, розробка і оцінка програм для фермерів, сімей, сільських громад, сільськогосподарських підприємств: робота з комітетами добровольців для того, щоб визначити пріоритети при складанні програми роботи на рік; робота з дорадчими комітетами з метою допомоги при підготовці програм та здійсненні оцінки результатів;

- ✓ робота з службовцями адміністрації округу для отримання фондів для місцевого відділення дорадчої служби: надання приміщення під офіс та обладнання; секретарські послуги; кошти на відрядження для дорадників;

- ✓ проведення навчання з допомогою засобів масової інформації з використанням місцевого радіо, телебачення та газет;

- ✓ проведення навчання з допомогою електронних технологій: відеофільми, електронна пошта та Інтернет;

- ✓ щомісячні звіти місцевому Уряду та Університету про виконання запланованої роботи [1].

Отже, головною метою сільськогосподарських дорадчої служби, є поширення та впровадження у виробництво сучасних досягнень науки, техніки і технологій, надання сільськогосподарським товаровиробникам і сільському населенню дорадчих послуг з питань менеджменту, маркетингу, застосування сучасних технологій та розвитку соціальної сфери села, підвищення рівня знань та вдосконалення практичних навичок прибуткового господарювання сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення.

Список використаних джерел:

1. Кропивко М. Ф. Американська модель інформаційного забезпечення сільського господарства та можливо-

сті її використання в Україні / М. Ф. Кропивко, В. В. Дерлемгнко // Економіка АПК. – 1996. – №12. – С. 79–86.

2. Моделі дорадчих служб у різних країнах світу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://sau.sumy.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1115:2010-06-16-12-27-55&catid=44:2009-12-08-13-19-41.

3. Модель Екстеншн у США [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://agroua.net/advisory/standardmethod/index.php?docid=22>

4. Рудик Р. І. Методичні рекомендації щодо оптимізації виробничої структури високотоварних сільськогосподарських підприємств Житомирської області / Р. І. Рудик, Т. Ю. Приймачук, Є. М. Данкевич [та ін.]; Ін-т сільського госп-ва Полісся НААН. – Житомир, 2016. – 97 с.

5. Dankevych V.Y. The essence, tasks and functions of the farm land market / V.Y.Dankevych // The advanced science journal. – 2013. – № 8. – Р. 12–16.

6. Institutional Transformation of Ukraine's Agricultural Sector / T. Zinchuk, N. Kutsmus, O. Kovalchuk [et al.] // Review of Economic Perspectives. – 2017. – Vol. 17, Issue 1. – Р. 57–80.